

**Informatienota voor de raad**

Datum 26 november 2019

|              |                                                      |
|--------------|------------------------------------------------------|
| Onderwerp    | Verkenning betaalbare energietransitie voor inwoners |
| Versienummer | V1.0                                                 |

Portefeuillehouder Monique Schuttenbeld

Informant C. Voortman / J.M. Kok

Afdeling Proces-, Programma- en Projectmanagement / PU

Telefoon 038 498 3252

Email C.voortman@zwolle.nl/Jm.Kok@zwolle.nl

Bijlagen Praatplaat

**Wij stellen u voor kennis te nemen van:**

De verkenning van het vraagstuk 'betaalbare energietransitie voor inwoners' en de activiteiten die de gemeente in 2020 uitvoert in dit kader, en daarmee de beantwoording van de motie omtrent Betaalbare Energietransitie (PvdA).

Datum

26 november 2019

[Toelichting op het voorstel](#)**Inleiding**

De betaalbaarheid van de toekomstige energierekening is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de Energietransitie. Uw raad heeft aangegeven dit een belangrijk thema te vinden. Voor u ligt daarom een verkenning van het vraagstuk Betaalbare Energietransitie, waarmee we de motie van 11 maart 2019 (PvdA) beantwoorden.

Dit memo geeft een beeld van de invloed van de gemeente op de betaalbaarheid van de energietransitie. We geven aan op welke sporen de gemeente, binnen de huidige middelen, kan inzetten bij het voorkomen en beperken van toekomstige energiearmoede, welke maatregelen we daarvoor gaan onderzoeken en hoe we in de toekomst meer oplossingen willen vinden voor eventuele negatieve financiële effecten van de energietransitie op onze inwoners.

**Kernboodschap: betaalbare energietransitie voor alle Zwollenaren**

De energietransitie raakt alle inwoners van Zwolle. Hoe, wie en wanneer weten we nog niet; de grootschalige transitie van de Zwolse wijken is nog niet begonnen. Wat we wel weten, is dat betaalbaarheid van de energierekening nu en in de toekomst belangrijk is voor het slagen van deze transitie. Uitgangspunt van de gemeente Zwolle is, dat alle huishoudens moeten kunnen meedoen in de energietransitie. We willen voorkomen dat door onze interventies de armoede toeneemt.

**Verkenning vraagstuk en rol gemeente**

Het vraagstuk over betaalbaarheid is complex. Er is een grote diversiteit aan inwoners, woningtypes, koop- of huurwoningen en er zijn verschillen in financiële positie van inwoners. En naast de gemeente zijn andere partijen actief. Wet- en regelgeving lopen nog achter op de ambities. Het effect van de maatregelen uit het Klimaatakkoord is nog niet duidelijk.

Wat wel helder is, is dat het kostenaspect voor verreweg de meeste inwoners het belangrijkste is in de energietransitie, en in het bijzonder voor inwoners met een kleine portemonnee. De onderstaande tabel geeft kort weer wat we nu weten over de doelgroepen en wat de gemeente kan doen.

| Verduurzamen koopwoningen                                              |                                                                                                                                                                                        | Wat kan de gemeente doen                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ecorys – <i>'de financiële gevolgen van de warmtetransitie' (2019)</i> | 2019: 650.000 huishoudens kunnen hun energierekening niet of nauwelijks betalen<br>2030: 1.500.000 huishoudens kunnen dit niet                                                         | Armoedepreventie en –bestrijding: afspraken hierover maken met sociale partners.<br>Rijk aansporen tot maatregelen (via VNG)                                                             |
|                                                                        | 15% van de woningeigenaren (4.500) heeft geen eigen middelen of toegang tot leningskapitaal voor energiemaatregelen (risico voor geldschieter), maar betaalt eventuele schulden wel af | Gemeente kan risicodragend geld lenen aan deze doelgroep via de SVN, een BKR toets is dan niet nodig.<br>Armoedepreventie en –bestrijding: afspraken hierover maken met sociale partners |
|                                                                        | 36% van de inwoners kan middelen zelf beschikbaar maken (ook hypotheekruimte) voor                                                                                                     | Faciliteren van de zoektocht naar (collectieve) betaalbare oplossingen,                                                                                                                  |

Datum

26 november 2019

|                                        |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | het nemen van energiemaatregelen in de woning                                                                              | financiering en informatie, o.a. via het gemeentelijk energieloket.                                                                                                                                          |
|                                        | 49% van de inwoners zou een lening kunnen en mogen aantrekken omdat de inwoner deze kan afbetalen uit de bespaarde energie | Faciliteren van de zoektocht naar (collectieve) betaalbare oplossingen, financiering en informatie, o.a. via het gemeentelijk energieloket                                                                   |
| Nibud                                  | 10% van de Nederlanders heeft een te hoge energierekening t.o.v. hun inkomen                                               | Armoedepreventie en –bestrijding: afspraken hierover maken met sociale partners.<br>Ontwikkelen aanpak om energiegebruik terug te dringen.<br>Huurwoningen: afspraken met verhuurders over isoleren woningen |
| Planbureau voor de leefomgeving (2016) | 2% van de huishoudens (huur en koop) heeft betalingsachterstand op de energierekening                                      | Zie hierboven                                                                                                                                                                                                |
|                                        |                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Verduurzamen huurwoningen</b>       |                                                                                                                            | <b>Wat kan de gemeente doen</b>                                                                                                                                                                              |
|                                        | Verhuurders hebben een rol in verduurzamen van 26.000 huurwoningen                                                         | Afspraken maken met verhuurders over verduurzamen huurwoningen                                                                                                                                               |
|                                        | Huurders krijgen te maken met de effecten van hogere energieprijzen en een ander warmtesysteem                             | Gemeente is aan zet bij bepaling aansluitkosten en type warmtesysteem en heeft dus invloed op een deel van de energiekosten. De komende jaren wordt dit duidelijk                                            |

### Rol van de rijksoverheid, de markt en samenwerkingsverbanden

Aanvullend ten opzichte van zaken waar de gemeente een rol in kan nemen, hebben ook andere partijen een rol bij het betaalbaar houden van de energietransitie. Deze lijst is overigens niet uitputtend en zal de komende jaren continu wijzigen.

| Wie                                                | Wat                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Rijksoverheid                                      | Bepaalt inkomensbeleid.<br>Invloed op energierekening door energiebelasting.<br>Bepaalt maatregelen via uitwerking klimaatakkoord (gebouw gebonden financiering, warmtefonds voor financiering lagere inkomens – voorwaarden nog niet bekend). |
| Markt (ter illustratie- er zijn meer voorbeelden ) | Woonpas – gebruikt (deel van de) energierekening voor financiering verduurzaming woning. Inning door gemeente via baatbelasting. Gebouwgebonden. Pilot loopt momenteel bij o.a. Dalfsen.                                                       |
|                                                    | Woningabonnement – lening gefinancierd door ‘oude’ energierekening, persoonsgebonden.                                                                                                                                                          |
|                                                    | Lokale initiatieven als Wijbedrijf Dieze – via huurconcepten aanbieden van zonnepanelen of duurzaamheidsmaatregelen voor wijkbewoner met subsidie van de gemeente.                                                                             |

Datum

26 november 2019

|                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Samenwerkingsverband Transform<br>(Zwolle, Deventer, Apeldoorn en Zutphen, Provincies Overijssel en Gelderland) | Gezamenlijk onderzoek naar de meerwaarde van (semi-)publieke partners die hun investeringen bundelen en zoveel mogelijk op elkaar afstemmen. Doel is te komen tot gebiedsarrangementen. Dit met een integrale blik, waarbij wordt gekeken naar investeringen in onderhoud en vernieuwing van de openbare ruimte, sociale omgeving, infrastructuur etc. Ook worden investeringen en onderhoudsprogramma's van woningcorporaties, waterschappen en netwerkbedrijven in het gebied in kaart gebracht. Begin 2020 zijn de resultaten van de eerste onderzoeksfase gereed en worden deze aan de raad voorgelegd. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Samenvattend zien we met betrekking tot betaalbaarheid drie sporen waarin de gemeente van betekenis kan zijn:**

- Financieel: faciliteren van leningen (risicodragend)
- Armoedepreventie en – bestrijding (samen met partners)
- Informeren en stimuleren (platform, energieloket)

**Hoe vullen we dit in 2020 in?**

**1. Financiële faciliteiten: SVN leningen onderzoeken & uitkomst Transform**

We onderzoeken de mogelijkheid tot het verstrekken van leningen waarbij de gemeente risicodragend geld leent aan inwoners met weinig kapitaal, ten behoeve van duurzaamheidsmaatregelen. De SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) biedt hiertoe diverse leningen (verzilveringslening, blijverslening) voor particulieren. De financiële voorwaarden hiervoor variëren per lening, en de gemeente kan per regeling eigen voorwaarden stellen. De gemeente leent risicodragend kapitaal aan de SVN en creëert hiermee een revolverend fonds. De SVN opereert, tegen vergoeding, vervolgens als bank richting de particulieren. Mocht het via de SVN niet lukken een revolverend fonds te creëren, dan onderzoeken we op welke andere wijze dit kan.

Verder komen de resultaten van de eerste onderzoeksfase van het samenwerkingsverband Transform begin 2020 beschikbaar. De raad wordt dan geïnformeerd over de kansen die hieruit voortkomen.

**Voorstel voorjaar 2020 naar de raad**

**2. Preventie energiearmoede**

We gaan een aanpak ontwikkelen om energiegebruik terug te dringen. Hierbij is het belangrijk een goed beeld te krijgen van de doelgroep en de aanvliegroute. Daarom bundelen we krachten met lopende trajecten armoedebestrijding in het kader van Zwolle Armoedevrij (Stadsdialoog, samen met afdeling inkomensondersteuning, sociale wijkteams, opbouwwerk, sociale partners) om aan de voorkant van de warmtetransitie risico's voor lage inkomens in beeld te krijgen en af te vangen. Dit is een continu proces de komende jaren.

**Juni 2020: organiseren eerste workshop tijdens Stadsdialoog over energiearmoede, daarna vervolg (zie ook punt 3)**

**3. Oprichting ondersteunend platform**

We onderzoeken de oprichting van een zelfstandig platform (bijv. een stichting) dat verduurzaming voor huurders en woningbezitters stimuleert door informatie en advies te geven over energiebesparing,

Datum

26 november 2019

isoleren, opwekken en de financiering hiervan. Hierbij werken we zoveel mogelijk samen met lokale initiatieven. De kosten worden gedekt uit onder meer de afdrachten uit zonneparken onder het motto “Zwolse opwek ten gunste van Zwolse inwoners”. We zien binnen dit platform een belangrijke rol voor het onafhankelijke gemeentelijk energieloket.

**Voorstel medio 2020 naar de raad**

#### **4. Inrichten Energieloket 3.0**

Vanuit het klimaatakkoord wordt gesteld dat elke gemeente een onafhankelijk energieloket moet inrichten. Het rijk ontwikkelt momenteel digitale tools met generieke informatie over isoleren, financieren en opwekken. Naar verwachting is dit gereed in het eerste kwartaal 2020.

In Zwolle is het lokale energieloket Verbeter & Bespaar actief. De komende jaren zullen de activiteiten van het energieloket (informatie en advies) opgeschaald en geïntensiveerd moeten worden. Het volume aan adviesgesprekken en energiescans zal enorm toenemen. In provinciaal verband onderzoeken we daarom een nieuwe manier van samenwerking op het gebied van energieloketten. Door generieke delen van deze vorm van dienstverlening gezamenlijk in te kopen, realiseren we schaalvoordelen qua kosten en kennisdeling. Via het bovengenoemde platform sturen en realiseren we het ondersteunen van onze Zwolse doelen door middel van samenwerking met lokale partijen.

**Voorstel medio 2020 naar de raad**

#### **5. Gemeente aan de knoppen bij de warmtetransitie**

De gemeente is verantwoordelijk voor het vaststellen van warmteplannen, die bepalen welk warmtesysteem in een wijk zal worden aangelegd. Betaalbaarheid voor inwoners wordt onderdeel van de integrale wijkaanpakken in het kader van de warmtetransitie. Momenteel oriënteert de gemeente zich op haar toekomstige rol in de warmteketen. Hierbij hoort ook het bepalen van de randvoorwaarden voor betaalbaarheid.

**In 2020 gesprek met de raad over de rol van de gemeente in de organisatie van de warmteketen**

#### **6. Vanzelfsprekend volgen van de ontwikkelingen**

Op vrijdag 29 november hebben bijna alle gemeenten (waaronder Zwolle) ingestemd met het Klimaatakkoord tijdens een BALV van de VNG. Behalve voldoende financiële middelen en de nodige wet- en regelgeving om de energietransitie uit te kunnen voeren, hebben gemeenten aangegeven de tijd te nemen die nodig is om hun inwoners voor te bereiden en mee te nemen in processen en beslissingen. De mate waarin gemeenten op deze vlakken comfort krijgen van het Rijk, zullen bepalend zijn voor de snelheid van de energietransitie in gemeenten. Dit geldt ook voor Zwolle, en de gemeente houdt vanzelfsprekend de ontwikkelingen in de gaten.